

Titovo djelo i razvoj naše naučne misli

(»VOJNO DELO« br. 4/77)

Doprinos druga Tita nauci je višestran, a po dubini i značaju epohalan. Stoga je, u ovako sažetom prigodnom prikazu, veoma teško samo i naznačiti u čemu je suština Titova naučnog doprinosa i onoga što je, na čelu revolucije, učinio za razvoj naučne misli.

Titov doprinos nauci, pokazuje se, s jedne strane, kao njegov *teoretski udio* u razvoju marksizma, naročito marksističke teorije revolucije, nauke o savremenom socijalizmu, vojne nauke i nauke o međunarodnim odnosima i, s druge strane, kao njegovo *revolucionarno-praktičko djelo*, koje je otvorilo i otvara nove historijske prostore i horizonte našoj filozofiji, društvenim, vojnim, tehničkim, medicinskim i drugim naukama, od kojih su mnoge, tek revolucijom otrgnute iz položaja manje-više perifernih epigona građanske i malo-građanske duhovne krize i neposredno uvedene u glavne tokove svjetskog razvoja najprogresivnije društvene misli.

Društveni uvjeti za razvoj nauke koje stvara naša revolucija, pod Titovim rukovodstvom, i njegov lični doprinos nauci, kao originalnog marksističkog mislioca, samo su dvije strane jedinstvenog i nedeljivog teoretsko-praktičkog revolucionarnog djelovanja, u kome se revolucionarna misao i revolucionarna akcija uzajamno pretpostavljaju, prožimaju, sjedinjuju i nadilaze.

Međutim, veliki značaj imaju i Titovi stalni podsticaji i briga za unapređivanje naše naučne misli, koji rezultiraju iz njegova shvaćanja funkcije savremene nauke, kao proizvodne i odbrambene snage, instrumenta oslobađanja radničke klase i ostvarenja njene svjetsko-historijske uloge i nezamjenljivog činioca humanizacije uvjeta ljudske egzistencije i budućnosti čovječanstva. . .

. . . Pod Titovim rukovodstvom, naša revolucija nije nikada dovela u pitanje napredak i slobodu naučnog stvaralaštva. Naprotiv, ona ga je svojim dinamičkim i korjenitim promjenama stalno podsticala, otvarajući jedno drugo pitanje, pitanje zaostajanja našeg naučnoistraživačkog rada iza razvoja društvene prakse i isticala potrebu da je on brže i djelotvornije valorizira i uopćava.

Veliki trenuci u razvoju nauke su ona njena saznanja koja imaju prelomni značaj za razvoj društvene prakse cijele jedne epohe. Takvi

dogadaji nisu česti u historiji nauke, a njihov domet se mjeri prema dubini i širini društvenih procesa koje inspiriraju i kroz koje se ovakve naučne istine objektiviraju kao historijske istine i istine same historije.

Titova misao i djelo ulaze u te rijetke uspone stvaralaštva kada praksa doista stremlji misli, a misao postaje zbiljski djelotvorna i sposobna da se uzdigne do historijskog totaliteta, da ga cjelovito zahvati i konkretizira se u njemu kao najviši domet dijalektičkog jedinstva revolucionarne misli i prakse epohe. U Titovom stvaralačkom opusu ostvarene su cjelovitost i konkretnost misli i akcije na najbolji način. Njegovo djelo je cjelovito i konkretno kao što je cjelovita i konkretna samobitna socijalistička revolucija kojoj je na čelu i u koju je ugradio cijela sebe — revolucionara, marksističkog mislioca, humanističkog vizionara, ideologa, političara i državnika, vojskovođu i stratega.

Teorijsku koherentnost, unutrašnji smisao, kontinuiranost, dimenzije i domet Titove misli i djela, može se korektno sagledati samo ako im se prilazi kao dijalektičkoj cjelini u svoj njenoj dijalektičkoj konkretnosti i polazi od nje. Bez toga ne može se, ni u metodološkom ni u teorijskom smislu, tačno ocjeniti Titov faktički doprinos nauci i historiji. . .

. . . Drug Tito je, prije svega, veliki marksistički dijalektičar. Neosporno najveći među savremenici. Kao ni Marks, tako se ni Tito nije bavio dijalektikom kao akademskom disciplinom. Međutim, kao što se u Marksovim djelima, naročito u »Kapitalu«, nalazi konkretna dijalektika historije, a iznad svega njegove savremenosti, tako je cijelo Titovo djelo prožeto dijalektikom konkretnog života našeg vremena. On je veliki dijalektičar kao revolucionar i baš zato i kao vojskovođa, strateg, državnik i ideolog. Teško da bi se mogao naći i jedan relevantan problem iz života naše zemlje i svijeta u proteklih četrdeset i više godina, koji se nije našao u fokusu Titove dijalektičke analize: od životnog standarda do odbrane zemlje i mira u svijetu. To je zaista, da se poslužimo poznatom Lenjinovom parafrazom koja se odnosi na Marksov »Kapital«, pravi Mont Blanc dijalektičkih analiza okrunjen velikim istinama u koje je pretočen život i koje su pretočene u život naše i svjetske savremenosti.

Tito se našao i u situaciji da dijalektiku vrati njenim autentičnim marksističkim izvorima i osnovama. Naime, poslije Lenjina, dijalektika je — ili vraćena na pozicije koje je imala prije Marksa, kao spekulativna kritika stvarnosti — ili je pak pretvarana u prag-

matističku vještinu manipuliranja idejama, istorijom, radničkom klasom i njenim pokretom, masama i revolucijom, kao što je to učinio Staljin.

U Titovoj devizi — pređimo s riječi na djela, koju je toliko puta naglašavao, sadržana je bit Marksova — prevladavanje klasične idealističke dijalektike i njenih pragmatističkih zloupotreba. Preći s riječi na djela, u Titovom smislu, znači preći od spekuliranja o revoluciji i spekuliranja revolucijom na konkretnu životvornu praksu, dakle, na pravi autentični medijum marksističke dijalektike.

Naime, svaki koncept revolucije je utoliko i do tada teorijski tačan i praktično delotvoran ukoliko i do kada nalazi svoje povjesno utemeljenje u konkretnim uvjetima epohe...

... Prva epohalna ideja, koja se začela još prije 1937. godine i koja je postala Titova ideja vodilja, jedna od osnovnih premisa cjelokupnog njegova teoretskog i praktičnog djela, proizašla je iz saznanja da opšta kriza kapitalizma postaje sve složenijom i da se više ne može povratiti onakva revolucionarna situacija do kakve je bilo došlo pri kraju i neposredno poslije I svjetskog rata. To je ideja *o historijskoj neophodnosti samostalnosti i ravnopravnosti* subjekata revolucionarnog pokreta i njihovog okretanja prema konkretnim problemima klasne borbe u vlastitoj nacionalnoj sredini.

Koncepcija i praksa monolitnog jedinstva i dirigovanja pokretom iz jednog centra, koja je u najboljem slučaju dopuštala samo-varijacije u ostvarivanju jedne iste generalne linije, jednog istog modela revolucije, postajala je sve više anahronizam i ne samo da više nije mogla odgovarati novim potrebama revolucije, nego ih je sputavala i neposredno ugušivala.

Titova borba za samostalnost Partije, za vraćanje njenog rukovodstva u zemlji, za finansijsko, organizaciono, političko i idejno osamostaljivanje i osposobljavanje Partije, bio je prvi duboko promišljeni proboj staljinističkog dogmatizma i vladajuće prakse odnosa u komunističkom pokretu. I više od toga, ona je već tada postala velika prolegomena u novu epohu u razvoju socijalizma, epohu u kojoj će se socijalizam razviti u svjetski proces.

Dosljedno razvijajući ovu temeljnu premisu, Tito je neposredno inspirirao i vodio jednu originalnu revoluciju, koja nije bila ni kopija, ni varijacija ni Komune, ni oktobarske revolucije. Ona to nije bila, ali ne iz puke želje rukovodstva KPJ na čelu s drugom Titom. Za originalnošću radi originalnosti, niti iz nekakvog običnog inata:

prema dogmatskim receptima koje je nametao Staljin, nego stoga što takva nije mogla biti, ako se htjelo iskoristiti konkretne historijske mogućnosti.

Jugoslavenska revolucija je našla svoj put do pobjede, jer je njeno rukovodstvo imalo snage i sposobnosti da marksizam konkretizira na uvjete koji su isključivali podražavanje bilo kakvih postojećih uzora i tražili bitno nova rješenja i u teoriji i u praksi. . .

. . . Titova ideja i praksa simultanosti narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije je svakako jedna od najznačajnijih novina u razvoju marksističke misli i prakse socijalističke revolucije. Tito je u konkretnoj historijskoj situaciji otkrio da je faktičko nacionalno oslobođenje jugoslovenskih naroda i narodnosti moguće jedino ako će ujedno biti i socijalno oslobođenje, a da socijalna revolucija ima šanse na uspjeh jedino kao nacionalnooslobodilačka borba.

Jedinstvo socijalno-klasnog i nacionalnooslobodilačkog, što je u našoj revoluciji teoretski i praktično ostvareno, otkrilo je još jednu veliku mogućnost revolucije u savremenoj epohi. Radi se o tome da nacionalnooslobodilački pokreti nisu više samo rezerva i potencijalni saveznik proleterске revolucije, nego oni sami ukoliko su dosljedniji sebi, utoliko više moraju sadržavati i elemente socijalne revolucije i obratno. To je danas postala jedna od najznačajnijih dimenzija raspadanja kapitalističkog svjetskog sistema i preastanja socijalizma u svjetski proces.

Originalnosti naše revolucije dale su, kao svoju rezultantu, konkretni socijalistički demokratizam i humanizam, kakvi se nisu mogli razviti u ranijim uvjetima revolucionarne borbe.

Epohalne tekovine naše revolucije koje smo do danas ostvarili: od borbe za nove odnose u međunarodnom komunističkom i radničkom pokretu, politike nesvrstanosti, realizacije savremene koncepcije općenarodne odbrane do ostvarivanja konkretnih puteva i oblika realizacije Marksove vizije slobodne asocijacije proizvođača, u začetku je sadržavao u sebi već naš narodnooslobodilački rat, kao i onaj, takođe herojski period u razvoju Partije, koji mu je pretodio, a od kada je na njeno čelo došao Josip Broz.

Ideja i praksa suverene samostalnosti i ravnopravnosti utkana je u sve tokove našeg društvenog razvoja i u našu poziciju u svjetskom socijalizmu i savremenom svijetu. Ona se neprekidno bogati novim sadržajima i novim historijskim oblicima. Kao što je juče bila pretpostavka samobitnosti narodnooslobodilačkog rata, tako se i danas javlja kao nužan uvjet izgradnje socijalizma na njegovim vlastitim osnovama.

U čemu je njena univerzalnost i dijalektička životnost?

Prije svega u dijalektičkoj konkretizaciji njene sadržine kao revolucionarne antiteze svakom obliku hegemonizma i dominacije, a to sve više postaje ključno pitanje sudbine današnjeg svijeta i historijska šansa socijalizma da, prerastajući u svjetski proces, novim odnosima prevlada opštu krizu sadašnje svjetske podjele rada i međunarodnih odnosa, a koja se temelji upravo na hegemonizmu i dominaciji. Ovako shvaćena suverena samostalnost i ravnopravnost suštinska je determinanta naše koncepcije i prakse odnosa u komunističkom i radničkom pokretu, internacionalne solidarnosti i Titove politike nesvrstanosti i filozofije mira.

Proizlazeći iz naše revolucije i izražavajući unutrašnji razvoj našeg društvenog sistema i Titovu politiku nesvrstanosti i filozofiju mira, i naša koncepcija i sistem općenarodne odbrane imanentno nose u sebi suverenu samostalnost i ravnopravnost kao svoju bitnu kvalitativnu odredbu i svoj cilj.

Naime, postaje sve evidentnijim da se na filozofiji dominacije i hegemonizma zasnivaju i reproduciraju u novim oblicima politike sa pozicija sile i vojne strategije različitih oblika agresije. Nasuprot tome, strategija općenarodne odbrane i općenarodnog odbrambenog rata može se konsekventno izgrađivati, u današnje vrijeme, jedino na temeljima koje joj pruža politika nesvrstanosti i antihegemonistička i antidominantna filozofija mira. To je danas revolucionarna alternativa opasnosti koju izazivaju snage kontrarevolucije u svijetu da se prvi put u historiji čovječanstva produktivne moći društva, uključujući i nauku, pretvore u svoju suprotnost — u sile totalne destrukcije. U tome je duboki humanistički smisao Titove filozofije mira i koncepcije općenarodne odbrane.

S ovim što smo u najkraćim potezima rekli o Titovom doprinosu marksizmu i naukama koje se na njemu temelje, htjeli smo ukazati na sljedeće činjenice: da Titovo djelo ima svoje temeljne teorijske i praktične premise, koje su dosljedno razvijane u ovom četrdesetogodišnjem periodu, da je Titovo djelo teoretski i praktički koherentno i kontinuirano i, najzad, da Tito nije samo praktični arhitekt naše revolucije, nego je ujedno i njen mislilac i vizionar, koji nije samo primjenio marksizam na naše uvjete, nego ga je i dalje bitno razvio, obogatio novim saznanjima i novom praksom.

Velike Titove misli, oživotvorene u praksi našeg pokreta i revolucije, a iznad svega ideja o suverenoj samostalnosti i ravnopravnosti, nalaze svoj odjek i svuda gdje socijalizam vraća svoj revolu-

cionarni, antidogmatski, demokratski i humani lik. To je otuda što Titova misao i praksa pogađaju bit savremenosti. Upravo stoga se ni domet Titove misli i djela ne dâ ograničiti prostorno-vremenskim koordinatama. On im izmiče, jer ostaje otvoren prema revolucionarnim mogućnostima epohe u kojoj socijalizam postaje temeljnim svjetskim procesom.

RADE SUŠA

Razvoj vazduhoplovno-teorijske misli i doktrine upotrebe RV i PVO

(»VOJNO DELO« br. 4/77)

... Proučavanja iskustava iz drugog svetskog rata ukazuju da su izdržale probu i pokazale vitalnost one vazduhoplovne doktrine i teorije koje su bile čvrsto »vezane za zemlju« i koje su ulogu i zadatke ratnog vazduhoplovstva bazirale na vlastitim, ali za to vreme realnim mogućnostima oružanih snaga u celini i, posebno, na tadašnjem kvalitetu i mogućnostima vazduhoplovne ratne tehnike. To je prvo kapitalno iskustvo vredno izuzetne pažnje. Posmatrano samo sa stanovišta vojne i vazduhoplovne teorije, može se konstatovati da je doprinos ratnog vazduhoplovstva u svakoj operaciji i u ratu u celini bio utoliko veći, a uslovi za njegovu efikasnu upotrebu u borbi povoljniji i realniji, ukoliko su se dejstva ratnog vazduhoplovstva više uklapala i ugrađivala u jedinstven sistem borbe oružanih snaga u celini i odvijala u tesnom sadejstvu sa drugim vidovima oružanih snaga, u prvom redu sa kopnenom vojskom kao glavnim nosiocem borbenih dejstava u drugom svetskom ratu. Takva ratna vazduhoplovstva su izdržala i, nezavisno od prolaznih neuspeha i kriza čak i većih razmera, obezbedila narastanje snaga, kontinuitet borbenih dejstava i davala značajan doprinos za sve vreme rata. To je drugo iskustvo od izuzetnog značaja. Suprotno tome, ona ratna vazduhoplovstva koja su svoju borbenu izgradnju, ulogu i upotrebu bazirala isključivo na kopiranju tuđih vazduhoplovnih doktrina, teorija i iskustava (slučaj vazduhoplovstva bivše jugoslovenske vojske) doživela su poraz u prvom ratnom sudaru. To je logično, jer te doktrine i teorije jednostavno nisu bile ni realne, niti su se mogle primeniti u našim uslovima.